

ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ และกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

FEATURES OF ENGLISH LANGUAGE VERSIONS OF BUSINESS ANNUAL REPORTS AND THAI-ENGLISH TRANSLATION STRATEGIES

ศุภานัน พรหมมาก*

*Supanan Prommak**

สาขาวิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Western Languages Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.

*Corresponding author, e-mail: psupanan@tsu.ac.th

Received: 26 August 2021; **Revised:** 23 May 2022; **Accepted:** 13 June 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ และกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยศึกษาจากรายงานประจำปีด้านธุรกิจ จำนวน 9 ฉบับ ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของหน่วยงาน การวิเคราะห์รายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ ใช้วิธีเชิงอุปนัย (inductive approach) เพื่อวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) ส่วนการวิเคราะห์กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ใช้วิธีเชิงนรนัย (deductive approach) มีกลวิธีการแปล 8 กลวิธีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ การใช้คำหนึ่งคำที่มีหลายความหมายให้เลือก การใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน การเติม การตัด การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล และการปรับโครงสร้างใหม่ นอกจากนี้ยังใช้วิธีเชิงอุปนัยเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลรูปแบบใหม่ร่วมด้วย ผลการศึกษาลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ ปรากฏลักษณะการใช้ภาษา 7 ประเด็น คือ การใช้ภาษาระดับทางการ การใช้ภาษากระชับและตรงประเด็น การใช้กาล (tenses) แตกต่างตามสถานการณ์ การใช้รูปประโยคกรรมวาจก (passive voice) การใช้คำศัพท์เฉพาะทางธุรกิจ การใช้คำคุณศัพท์ขยายคำนามที่ไม่มีชีวิต และการใช้ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษและอเมริกัน ส่วนผลการศึกษาการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษพบว่า การแปลรายงานประจำปีด้านธุรกิจ เป็นการแปลแบบรักษาความหมาย และมีการใช้กลวิธีการแปลทั้ง 8 กลวิธีข้างต้นที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ยังพบกลวิธีการแปลรูปแบบใหม่ 1 กลวิธี คือ การคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศ

คำสำคัญ: การแปล; การแปลเชิงธุรกิจ; กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ; กลวิธีการแปลเชิงธุรกิจ; รายงานประจำปีด้านธุรกิจ

Abstract

This study aimed at analyzing features of English language versions of business annual reports and Thai-English translation strategies. Here, 9 business annual reports of the Department of Business Development, which were disseminated on the department's website, were examined. The features of the English language versions were analyzed by using an inductive approach for a thematic analysis. The analysis of Thai-English translation strategies used a hybrid of two approaches: a deductive approach with an analysis framework involving the 8 translation strategies and the inductive approach for investigating any emerging translation strategies. The 8 translation strategies involved loan word or borrowed word, one form with a variety of meanings, one meaning with a variety of forms, addition, deletion, generalization, cultural substitution, and reformation. The findings on the features of the English language versions of the business annual reports revealed 7 issues of language use: formal language, concise and precise language, tenses in various situations, passive voice, business terms, adjectives describing non-living things, and two varieties of British and American English. The findings on the Thai-English translation strategies showed that the translation of the business annual reports was meaning-based translation. The aforesaid 8 translation strategies used as the analysis framework were employed. Moreover, an emerging translation strategy was also identified, namely maintenance, addition or deletion of quotation marks.

Keywords: Translation; Business Translation; Thai-English Translation Strategies; Business Translation Strategies; Business Annual Report

บทนำ

โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ไทยมีปฏิสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น การแปลเชิงธุรกิจจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายโอนสารทางธุรกิจ เป็นเครื่องมือในการลดทอนอุปสรรคด้านภาษาที่อาจเกิดขึ้นในกิจกรรมทางธุรกิจระหว่างบุคคลที่ใช้ภาษาแม่ (mother-tongue language) แตกต่างกัน [1] อย่างไรก็ตาม อังคณา ทองพูน พัฒนศร [2] มีความเห็นว่า แม้การแปลเชิงธุรกิจจะมีบทบาทมากขึ้น แต่นักแปลที่มีความสามารถในการแปลประเภทนี้ยังมีอยู่น้อย เนื่องจากผู้แปลตัวบทเชิงธุรกิจ นอกจากต้องมีความรู้ในภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทางในระดับที่ดีพอแล้ว ยังต้องมีความรู้ด้านธุรกิจประกอบด้วย ความรู้ด้านภาษาเพียงอย่างเดียว บางครั้งไม่อาจช่วยให้นักแปลแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะปัญหาส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของตัวบทที่แปล

นอกจากนี้ การแปลตัวบทเชิงธุรกิจจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ อาจเป็นความท้าทายสถานหนึ่งสำหรับผู้แปลชาวไทยที่ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษซึ่งไม่ใช่ภาษาแม่ของตนเอง สัจฉวี สายบัว [3] แสดงทรรศนะว่า นักแปลส่วนใหญ่มีความสามารถในภาษาแม่ของตนในระดับดีเยี่ยม แต่ภาษาที่สองมักมีน้อยกว่าภาษาที่หนึ่ง เพราะเป็นภาษาที่มาจากการเล่นและไม่ได้ใช้จริงในชีวิตประจำวัน จึงเห็นได้ว่า นักแปลชาวไทยส่วนใหญ่เลือกแปลจากภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนเอง มากกว่าที่จะแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ งานแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจึงมีอยู่ค่อนข้างจำกัด สุดจิต ภิญโญยิ่ง [4] มีความเห็นว่าการสนับสนุนให้มีการแปลและการสอนการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษให้มากขึ้น เนื่องจากในโลกยุคปัจจุบันมีการใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในแวดวงธุรกิจการทำงาน

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่ององค์ความรู้ด้านทฤษฎี หลักการ และกลวิธีการแปลโดยทั่วไป หรือหากเป็นการแปลเฉพาะทางแล้ว มักเป็นการแปลด้านวรรณกรรมหรือการแปลชาวประเภทต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นการแปลเชิงธุรกิจ ทำให้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีในการแปลเชิงธุรกิจยังจำกัด

ในวงแคบ และจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม การวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ และกลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยตัวบทเชิงธุรกิจที่เลือกมาศึกษา คือ รายงานประจำปีด้านธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเผยแพร่ในเว็บไซต์ของหน่วยงาน กรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับผิดชอบในด้านการส่งเสริม บริหารจัดการด้านธุรกิจและการตลาด ให้บริการและกำกับดูแล ธุรกิจต่าง ๆ ภายในประเทศ ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้อยู่ในบริบทเชิงธุรกิจที่หลากหลาย การวิจัยครั้งนี้อาจช่วยเพิ่ม องค์ความรู้ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจการใช้ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจและการแปล เชิงธุรกิจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจและรายวิชาการแปลเชิงธุรกิจ ที่อาจนำผลการวิจัย ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่ปรากฏในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ข้อมูลที่นำมาศึกษา คือ รายงานประจำปีด้าน ธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยรายงานประจำปีที่ปรากฏ ในเว็บไซต์มีทั้งหมด 10 ฉบับ การวิจัยในครั้งนี้คัดเลือกเฉพาะรายงานที่มีทั้งต้นฉบับภาษาไทยและฉบับแปลภาษา อังกฤษ ซึ่งมีทั้งสิ้น 9 ฉบับ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ ใช้วิธีเชิงอุปนัย (inductive approach) เพื่อวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) ตามหลักการของ Creswell [5] ดังนี้

- 1) ทำความคุ้นเคยกับข้อมูลที่นำมาศึกษาด้วยการอ่านข้อมูลดังกล่าวซ้ำ ๆ หลายรอบ
- 2) จัดบันทึกรหัสข้อมูล (codes)
- 3) นำรหัสข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมารวมอยู่ในแก่นสาระ (themes) เดียวกัน
- 4) ย้อนกลับไปอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบ เนื่องจากอาจพบรหัสข้อมูลหรือแก่นสาระใหม่
- 5) ตรวจสอบแก่นสาระที่ได้โดยเทียบเคียงกับข้อมูลและรหัสข้อมูลอีกครั้ง
- 6) ตีความแก่นสาระต่าง ๆ และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแก่นสาระและคำถามวิจัยข้อที่ 1
- 7) พรรณนาแก่นสาระ พร้อมยกตัวอย่างเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับแก่นสาระมาประกอบ

2. การวิเคราะห์กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่ปรากฏในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ใช้วิธี เชิงนิรนัย (deductive approach) และวิธีเชิงอุปนัย (inductive approach) ดังนี้

- 1) ใช้กลวิธีการแปลของสุพรรณิ ปันมณี [6] เป็นกรอบในการจัดบันทึกกลวิธีการแปล (วิธีเชิงนิรนัย) รวมถึงบันทึกกลวิธีการแปลอื่น ๆ นอกเหนือจากกรอบที่กำหนดไว้ (วิธีเชิงอุปนัย) ทั้งนี้ หากพบกลวิธีการแปลที่ซ้ำกัน จะนับและจัดบันทึกทุกครั้ง

- 2) นับกลวิธีที่บันทึกไว้เพื่อหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

- 3) วิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการแปลแต่ละกลวิธี และพิจารณาความสอดคล้องระหว่าง กลวิธีการแปลและคำถามวิจัยข้อที่ 2

- 4) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปล 2 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง และนำ คะแนนที่ได้จากการตรวจสอบมาหาค่าความสอดคล้อง (inter-rater reliability) โดยใช้สถิติแคปปา (Kappa Statistics) ของ Cohen [7] เพื่อหาความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน และใช้เกณฑ์พิจารณาระดับความสอดคล้องตามแนวทางของ Landis และ Koch [8] ผลของค่าความสอดคล้องสำหรับการตรวจสอบครั้งนี้คือ 0.85 ซึ่งค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับ

ที่ตีพิมพ์ ซึ่งให้เห็นว่า การวิเคราะห์กลวิธีการแปลโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านสอดคล้องกัน ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญจะอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

ผลการวิจัย

ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นแก่นสาระ (themes) ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) การใช้ภาษาในระดับทางการ

มีการใช้ภาษาในระดับทางการ ประโยคมีความสมบูรณ์เป็นแบบแผน ประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดงครบถ้วน และปรากฏการใช้คำศัพท์ที่เป็นทางการ (formal word) ร่วมด้วย เช่น assiduous, circumvention, commence, de facto, defunct, expedient, expedite, mitigate, plethora, propitious, tenure, terminate นอกจากนี้ไม่พบการลดรูป (contraction) ซึ่งเป็นลักษณะที่มักปรากฏในภาษาพูดหรือภาษาเขียนที่ไม่เป็นทางการ เช่น don't, aren't, won't, can't แต่จะเขียนเต็มรูปแทน เช่น do not, are not, will not, cannot และยังพบการสลับตำแหน่งระหว่างประธานและกริยา หรือการสลับตำแหน่งคำในประโยค (inversion) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้ภาษาในระดับทางการ เช่น

ต้นฉบับ: ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ต้องการ “เป็นผู้ให้บริการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบภายใน 5 ปี” และเป็นไปตามนโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Digital Economy) ของรัฐบาลที่ได้ประกาศไว้

ฉบับแปล: Not only does it help fulfill the Department's vision proclaiming to be “capable of delivering fully electronic-based services within 5 years”, but it also resonates well with the government's policy of 'Digital Economy'.

(ที่มา: รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2560 หน้า 38, 39)

2) การใช้ภาษากระชับและตรงประเด็น

ประโยคส่วนใหญ่เป็นประโยคที่ยาว แต่กระชับ บ่งบอกวัตถุประสงค์ของข่าวสารและข้อมูลได้ตรงประเด็น ไม่กำกวม ไม่มีนัยยะซ่อนแฝงให้ต้องตีความ มีการใช้คำนามประสม (compound noun) ระหว่างคำนามด้วยกันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ประโยคกระชับขึ้น เช่น business collateral contracts, entrepreneur development handbooks, quality management standards, startup ecosystem development, waste recycling businesses วิธีทำให้ประโยคกระชับอีกวิธีที่พบ คือ การใช้ participle phrase ประเภทต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกัน เช่น การใช้ perfect participle phrase เพื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วก่อนการเกิดเหตุการณ์ในอนุประโยคหลักที่ตามมา หรือการใช้ present participle phrase เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประธานของประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นฉบับ: ด้วยนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญของรัฐบาล คือ การปรับเปลี่ยนสมดุลประเทศไทยระหว่างการพึ่งพารายได้จากส่งออกกับการพึ่งพาเศรษฐกิจภายในประเทศ สร้างความเข้มแข็งให้ธุรกิจไทย กระตุ้นให้มีการกระจายรายได้ เพิ่มการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ

ฉบับแปล: The Government's economic policy lies in making equilibrium adjustment between the dependence on revenues from export and the reliance on domestic economy by strengthening Thai businesses, encouraging income distribution and boosting domestic consumption.

(ที่มา: รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2554 หน้า 2, 3)

คำอธิบาย: ส่วนที่ขีดเส้นใต้คือ present participle phrase ใช้เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประธานของประโยค ซึ่งประธานในที่นี้คือ The Government's economic policy

3) การใช้กาลแตกต่างตามสถานการณ์

กาลส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นกาลที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ได้แก่ past simple, present perfect และ present perfect continuous นอกจากนี้ ยังมีการใช้กาลอื่นร่วมด้วย ได้แก่ present simple, present continuous และ future simple ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการใช้ประโยค past simple

ต้นฉบับ: ออกประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2552 กำหนดรายการย่อที่
ต้องมีในงบการเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่

ฉบับแปล: On 30th January 2009, the Department issued a notification prescribing the compulsory
brief particulars in financial statements, so that they complied with the new accounting
standards.

(ที่มา: รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2552 หน้า 34)

4) การใช้รูปประโยคกรรมวาจก

มีประโยคกรรมวาจกปรากฏอยู่ทั่วไป เพื่อเน้นกิจกรรมที่กระทำหรือสิ่งที่ถูกกระทำ มากกว่าจะเน้นผู้กระทำ เช่น

ต้นฉบับ: หลักสูตรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงมุ่งเน้นความรู้ที่
จำเป็นและกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการเป็นสำนักงานบัญชีคุณภาพ

ฉบับแปล: The courses were designed to ensure that participants would gain better understanding
of managerial principles and doctrines, with emphasis on necessary skills and
strategies towards becoming high-quality accounting offices.

(ที่มา: รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2556 หน้า 44, 45)

5) การใช้คำศัพท์เฉพาะทางธุรกิจ

คำศัพท์เฉพาะทางธุรกิจที่ใช้ส่วนใหญ่อยู่ในรูปเขียนเดียวกับภาษาอังกฤษทั่วไป แต่มีความหมายต่างไปจากเดิม เช่น “capital” หรือ “เมืองหลวง” ในภาษาอังกฤษทั่วไป จะหมายถึง “ทุน” ในบริบทเชิงธุรกิจ อย่างไรก็ตาม คำศัพท์เฉพาะทางบางคำพอจะมีคำความหมายเดิมอยู่บ้าง เช่น “merger” ที่หมายถึง “การควบกิจการ” ในบริบทเชิงธุรกิจ มีความหมายสัมพันธ์กับคำว่า “merge” ในภาษาอังกฤษทั่วไปซึ่งหมายถึง “รวมเข้าด้วยกัน” นอกจากนี้ ยังพบการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทเชิงธุรกิจ เช่น การใช้ “persons” แทน “people” เมื่อกล่าวถึงจำนวนตัวเลขของบุคคล เช่น 199 persons แต่หากเป็นการกล่าวจำเพาะเจาะจง จะใช้คำศัพท์นั้นวางไว้หลังตัวเลขแทน เช่น 155 entrepreneurs, 150 stakeholders, 1,298 new franchise proprietors

6) การใช้คำคุณศัพท์ขยายคำนามที่ไม่มีชีวิต

มีการใช้คำคุณศัพท์ขยายคำนามอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อขยายคำนามที่ไม่มีชีวิตมากกว่าจะขยายคำนามซึ่งเป็นตัวบุคคล เช่น *consultative, advisory and cooperative agencies, outstanding work performance, potential dispute, prospective businesses, responsive business decisions, sluggish markets, sound business decision, supportive scheme*

7) การใช้รูปแบบภาษาอังกฤษ

รายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบภาษาอังกฤษแตกต่างกันไปในแต่ละฉบับ ตัวอย่างเช่น รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2554 ใช้ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ (British English) ในขณะที่รายงานประจำปีด้านธุรกิจ พ.ศ. 2556 ใช้ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน (American English) และใช้อย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งรายงาน กล่าวคือ หากรายงานประจำปีเล่มใดมีการใช้ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ ก็จะใช้คงเส้นคงวาตลอดทั้งฉบับ ไม่มีภาษาอังกฤษแบบอเมริกันปะปน

กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่ปรากฏในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ

งานวิจัยครั้งนี้พบว่า การแปลรายงานประจำปีด้านธุรกิจจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เป็นการแปลแบบรักษาความหมาย เมื่อเทียบเคียงทั้งสองภาษาพบว่า ขอบเขตของประโยค (sentence boundary) ในภาษาไทยไม่ชัดเจน แต่มีการวางระเบียบประโยคใหม่เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษ จึงอนุมานได้ว่า การแปลด้วยทเหล่านี้เป็นการตีความหน่วยความคิด ไม่ใช่การตีความหน่วยประโยค นอกจากนี้ ยังปรากฏการตีความกลุ่มคำต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคำนาม เช่น การแปล “สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ” ในฉบับแปลจะใช้ “turbulent national economy” แทน “national economy situation” การแปลเช่นนี้เป็นการแปลที่ไม่ได้แปลโดยยึดรูปคำ แต่เป็นการแปลที่เกิดจากการตีความในบริบท

กลวิธีการแปลที่พบ มีทั้งหมด 9 กลวิธี ประกอบด้วยกลวิธีการแปลของสุพรรณิ ปิ่นมณี [6] 8 กลวิธี และกลวิธีการแปลอุบัติใหม่ (emerging translation strategy) 1 กลวิธี ซึ่งจะแสดงค่าความถี่และร้อยละในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละของกลวิธีการแปลที่ปรากฏในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ

กลวิธีการแปล	ความถี่	ร้อยละ	ลำดับที่
กลวิธีการแปลของสุพรรณิ ปิ่นมณี [1]			
1. การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์	1,538	3.54	5
2. การใช้คำหนึ่งคำที่มีหลายความหมายให้เลือก	11,032	25.39	2
3. การใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน	94	0.21	9
4. การเติม	18,510	42.61	1
5. การตัด	3,172	7.34	4
6. การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ	181	0.41	8
7. การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล	335	0.77	7
8. การปรับโครงสร้างใหม่	8,195	18.86	3
กลวิธีการแปลอุบัติใหม่			
9. การคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศ	378	0.87	6
รวม	43,435	100	

จากตารางที่ 1 เรียงลำดับกลวิธีการแปลที่ใช้มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ ดังนี้ คือ การเติม การใช้คำหนึ่งคำที่มีหลายความหมายให้เลือก การปรับโครงสร้างใหม่ การตัด การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ การคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศ การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ และการใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังพบว่า ในประโยคหนึ่งประโยค อาจใช้กลวิธีการแปลหลายกลวิธีรวมกัน ไม่จำเป็นว่าต้องใช้กลวิธีการแปลแค่กลวิธีเดียวเพื่อแปลประโยคหนึ่งประโยคเท่านั้น ในลำดับถัดไป จะกล่าวถึงกลวิธีการแปลแต่ละประเภทที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้

1) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 5 ใช้ในการแปลชื่อเฉพาะหรือวิสามานยนามชื่อเฉพาะบางชื่อใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง (transcription) ซึ่งสำนักงานราชบัณฑิตยสภา [9] เป็นผู้กำหนด ด้วยการถอดให้ออกเสียงตรงกับเสียงในภาษาไทย เช่น แปล “นครราชสีมา” เป็น “Nakhon Ratchasima” ส่วนชื่อบางชื่อ ถอดอักษรด้วยการแทนตัวอักษรตรงตัว (transliteration) เช่น “นายยรรยง พวงราช” ซึ่งแปลเป็น “Mr. Yanyong Puangrach”

2) การใช้คำหนึ่งคำที่มีหลายความหมายให้เลือก เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 2 ใช้เมื่อคำหนึ่งคำในภาษาต้นฉบับ มีการแปลโดยการเลือกใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย เช่น “พยายาม” แปลเป็น attempt, try, seek, strive, endeavor “ปัญหา” แปลเป็น problem, complication, obstacle, barrier, trouble, challenge และ “สร้าง” แปลเป็น maintain, build, construct, generate, bring about, make, pursue, encourage, deliver, formulate, forge, create

3) การใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 9 พบในรูปแบบการใช้สรรพนามในภาษาไทย ซึ่งมีคำที่ใช้แตกต่างกันตามเพศ สถานการณ์ และความเหมาะสมในบริบททางสังคม ในขณะที่ภาษาอังกฤษจะใช้คำเรียกขานเพียงคำเดียว เช่น “ดิฉัน” และ “กระผม” จะแปลเป็น “I”

4) การเติม เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 1 พบการเติม 3 ประเภท ประเภทแรกคือ การเติมเพื่อความสมบูรณ์ทางไวยากรณ์ เช่น เติมประธาน หรือสรรพนาม เพื่อให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ประเภทที่สอง คือ การเติมเพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นการเติมทั้งในระดับคำ วลี และอนุประโยค ประเภทที่สาม คือ การเติมเพื่อแสดงความเชื่อมโยงระหว่างประโยค ซึ่งพบในรูปแบบของการใช้คำสันธาน เช่น concurrently, consequently, in addition, meanwhile, nonetheless, provided that

5) การตัด เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 4 ใช้เมื่อต้องการตัดคำหรือข้อความที่ซ้ำซ้อน ไม่สำคัญ เพื่อให้ภาษาแปลกระชับ สื่อความตรงประเด็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้ โดยส่วนที่ตัดและจะไม่แปลคือส่วนที่ขีดเส้นใต้

ต้นฉบับ: จัดหลักสูตรการอบรมให้ความรู้การบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด หลักสูตร e-Commerce และหลักสูตรการสร้างธรรมาภิบาลธุรกิจโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจและใช้เทคโนโลยี เพื่อกระจายความรู้เผยแพร่ให้แก่ผู้ประกอบการอย่างทั่วถึงผ่านระบบ e-Learning และสื่อทางไกลผ่านดาวเทียม รวมทั้งสิ้น 30 หลักสูตร มีผู้ผ่านหลักสูตรการอบรม จำนวน 2,699 ราย

ฉบับแปล: 30 training courses by academics and experts on business administration, marketing, e-Commerce and corporate good governance have been arranged for entrepreneurs, which totaled 2,699 participants, through eLearning technology and satellite media.

(ที่มา: รายงานประจำปีด้านธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า พ.ศ. 2552 หน้า 28)

6) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 8 ใช้เมื่อแปลสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักในภาษาแปล เช่น แปล “ข้าวหอมมะลิไทย” เป็น “Thai fragrant rice” แปล “ลูกประคบ” เป็น “pouch” และแปล “คุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย” เป็น “the Buddhist Virtue”

7) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 7 เนื่องด้วยในวัฒนธรรมภาษาแปลไม่มีคำนั้น ๆ จึงต้องใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแทน เช่น แปล “ทองม้วน” เป็น “biscuit” หรือการแปลงปีพุทธศักราชในต้นฉบับ ให้เป็นปีคริสต์ศักราชในฉบับแปล อย่างไรก็ตาม ปีพุทธศักราชในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ยังคงแปลด้วยการคงปีพุทธศักราชไว้ แต่ระบุปีคริสต์ศักราชไว้ในวงเล็บ ส่วนการแปลสกุลเงินพบว่า มีการคงสกุลเงินเดิมไว้ ไม่เปลี่ยนให้เป็นสกุลเงินหลักในภาษาปลายทาง

8) การปรับโครงสร้างใหม่ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 3 เป็นการปรับทั้งโครงสร้างวลีใหม่ และโครงสร้างประโยคใหม่ เพื่อให้เป็นรูปแบบภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาแปล และคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติของภาษาแปลเป็นหลัก การปรับโครงสร้างวลีใหม่ ประกอบด้วยการปรับจากกริยาลีเป็นนามวลี การปรับจากนามวลีเป็นกริยาลี และการเรียงลำดับคำขยาย ส่วนการปรับโครงสร้างประโยคใหม่ เป็นการเปลี่ยนจากประโยคกรตุวาก (active voice) เป็นกรรมาวาก (passive voice)

9) การคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 6 พบการใช้อัญประกาศเดี่ยว (...) และอัญประกาศคู่ (“...”) เพื่อคลุมคำ กลุ่มคำ หรือเนื้อความที่ต้องการเน้นความสำคัญ เช่น แนวคิด วิสัยทัศน์ นโยบาย

ชื่อหนังสือหรือคู่มือ หรือชื่อกิจกรรม หรือการใช้อัญประกาศคู่ เพื่อคลุมส่วนที่เป็นการยกคำพูดของบุคคลมากล่าวถึง เมื่อเทียบเคียงต้นฉบับกับฉบับแปลพบว่า บางครั้งมีการคงอัญประกาศในต้นฉบับไว้ ในฉบับแปล แต่บางครั้งก็ตัดทิ้งในบางกรณี แม้ต้นฉบับจะไม่มีการใช้อัญประกาศ แต่ฉบับแปลมีการเพิ่มเครื่องหมายดังกล่าว

สรุปและอภิปรายผล

ลักษณะรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

1) การใช้ภาษาระดับทางการ มีการใช้คำศัพท์ที่เป็นทางการ (formal word) และการเปลี่ยนตำแหน่งคำในประโยค (inversion) สอดคล้องกับอังคณา ทองพูน พัฒนศร [3] ซึ่งกล่าวไว้ว่า การใช้ภาษาระดับทางการรูปแบบดังกล่าว มักปรากฏในภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ การวิเคราะห์รายงานประจำปีด้านธุรกิจครั้งนี้ ยังพบลักษณะของภาษาระดับทางการที่น่าสนใจอีกประการ คือ การเขียนเต็มรูป ไม่มีการลดรูป (contraction) แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ภาษาระดับทางการนอกจากจะอธิบายในแง่ของการใช้ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจแล้ว อาจเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า รายงานประจำปีด้านธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นเอกสารทางราชการที่สื่อสารข้อมูลต่อสาธารณชน จึงต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการซึ่งแฝงความสุภาพอยู่ในที่

2) การใช้ภาษากระชับและตรงประเด็น ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพรรณนะของอังคณา ทองพูน พัฒนศร [3] ซึ่งกล่าวไว้ว่า ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจที่ดี ไม่ว่าจะประโยคจะสั้นหรือยาว ควรเป็นภาษาที่กระชับ สื่อสารตรงตามวัตถุประสงค์ งานวิจัยครั้งนี้ พบวิธีการช่วยให้ประโยคกระชับ 2 วิธี คือ การใช้คำนามประสม และการใช้ participle phrase ในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้แปลที่แปลต้นฉบับไปยังภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ ควรรู้จักคัดสรรคำที่ตรงประเด็น ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย และต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการเขียนประโยคที่กระชับ ไม่เยิ่นเย้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้อันไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ที่นำมาปรับใช้ในการเขียนลักษณะดังกล่าวได้

3) การใช้กาลแตกต่างตามสถานการณ์ กาลที่ใช้มากที่สุด คือ กาลที่แสดงเหตุการณ์ในอดีต ได้แก่ past simple, present perfect และ present perfect continuous เนื่องจากรายงานประจำปีด้านธุรกิจ เป็นรายงานที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางธุรกิจและผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม มีการใช้กาลอื่นร่วมด้วย เพราะในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ มีเนื้อหาส่วนอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องนำเสนอด้วยกาลที่แตกต่างกันตามแต่สถานการณ์ ตัวอย่างเช่น การใช้ present simple เมื่อกล่าวถึงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น พันธกิจหลักของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า การแถลงนโยบาย กลยุทธ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ทางธุรกิจ หรือการใช้ present continuous เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เช่น โครงการธุรกิจที่กำลังดำเนินการ ตลอดจนการใช้ future simple เพื่อเสนอแนะข้อควรปรับปรุง หรือคาดการณ์ข้อมูลด้านธุรกิจในอนาคต

4) การใช้รูปประโยคกรรมวาจก ซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไป สอดคล้องกับพรรณนะของอังคณา ทองพูน พัฒนศร [3] ที่ว่า ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจนิยมใช้รูปประโยคกรรมวาจกเพราะส่วนใหญ่จะไม่เน้นผู้กระทำ แต่จะเน้นสิ่งที่ถูกกระทำ หรือกิจกรรมที่ทำ หรือใช้ในกรณีที่ไมทราบว่าเป็นใครคือผู้กระทำ เหตุผลอีกประการในการใช้รูปประโยคกรรมวาจก คือ ช่วยให้ภาษาที่สื่อสารมีความเป็นทางการ หลีกเลี่ยงการแสดงความรู้สึกส่วนตัว มุ่งไปที่งานหรือผลลัพธ์ของงานมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคล [10] แต่ใช้ว่าเมื่อกล่าวถึงผลของการกระทำหรือกิจกรรมที่ทำ ต้องใช้รูปประโยคกรรมวาจกทุกครั้งไป บางประโยคมีการใช้รูปประโยคกรรมวาจก (active voice) เมื่อต้องการเน้นความสำคัญของผู้กระทำ หรือนำเสนอข้อมูลในส่วนของผู้กระทำ

5) การใช้คำศัพท์เฉพาะทางธุรกิจ พบว่า ศัพท์เฉพาะทางธุรกิจส่วนใหญ่ มีรูปเขียนเหมือนภาษาอังกฤษทั่วไป แต่มีความหมายแตกต่างไปจากเดิม อย่างไรก็ตาม คำบางคำยังมีเค้าของความหมายเดิมอยู่บ้าง นอกจากนี้ แม้การใช้คำศัพท์ในภาษาอังกฤษทั่วไปบางคำยังคงความหมายเดิมอย่างสิ้นเชิงเมื่อใช้ในบริบทเชิงธุรกิจ แต่มีการเลือกคำที่ใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทดังกล่าว เช่น การใช้ “persons” แทน “people” กับจำนวนตัวเลขในบริบทเชิงธุรกิจ

สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้แปลตัวบทเชิงธุรกิจ ควรมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะทาง เพื่อช่วยในการผลิตงานที่มีคุณภาพ และสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด [3]

6) การใช้คำคุณศัพท์ขยายคำนามที่ไม่มีชีวิต พบว่า คำคุณศัพท์ที่ใช้ในบริบทเชิงธุรกิจ นิยมใช้ขยายคำนามที่ไม่มีชีวิต เช่น องค์กร ผลิตภัณฑ์ โครงการ กิจกรรม หรือบริษัท มากกว่าที่จะขยายคำนามซึ่งเป็นตัวบุคคล สิ่งนี้อาจอธิบายด้วยทฤษฎีที่ว่า ถ้อยความที่สื่อสารในเชิงธุรกิจ เกี่ยวข้องกับผลของการกระทำหรือกิจกรรมที่เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเป็นเรื่องส่วนบุคคล หากเป็นการกล่าวถึงบุคคล มักเป็นการให้ข้อมูลที่เป็นภววิสัย (objectivity) มากกว่าอัตวิสัย (subjectivity) ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ปรากฏการใช้คำคุณศัพท์ขยายคำนามที่เป็นตัวบุคคลมากนัก

7) การใช้รูปแบบภาษาอังกฤษทั้งแบบอังกฤษ (British English) และแบบอเมริกัน (American English) พบว่า แตกต่างกันไปในแต่ละฉบับ และหากเลือกรูปแบบใดแล้ว จะใช้อย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งฉบับ สันนิษฐานว่า ผู้แปลรายงานเชิงธุรกิจแต่ละฉบับอาจไม่ใช่บุคคลเดียวกัน รูปแบบภาษาอังกฤษที่ใช้จึงขึ้นอยู่กับความชอบหรือความคุ้นเคยของผู้แปลแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเลือกรูปแบบใด ควรใช้ให้สอดคล้องกันตลอดทั้งรายงาน

กลวิธีการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษที่ปรากฏในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ

งานวิจัยนี้พบว่า การแปลรายงานประจำปีด้านธุรกิจ เป็นการแปลแบบรักษาความหมาย เพราะต้องถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นจริงให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจ [3] จากการเทียบเคียงต้นฉบับและฉบับแปล พอจะอนุมานได้ว่า มีการวิเคราะห์และตีความหน่วยความคิดในต้นฉบับ พิจารณาความเชื่อมโยงของหน่วยความคิดต่าง ๆ ก่อนจะถ่ายทอดความหมายออกมาเป็นประโยคที่ถูกต้องตามระเบียบของภาษาแปล ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การตีความต้นฉบับมิได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะการตีความหน่วยความคิดเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการตีความกลุ่มคำต่าง ๆ โดยพิจารณาจากบริบทว่า กลุ่มคำเหล่านั้นควรมีความหมายอย่างไร สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้แปลไม่ควรด่วนแปลความหมายของคำศัพท์โดยใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยบริบทร่วมด้วย [11]

งานวิจัยครั้งนี้ พบกลวิธีการแปล 9 กลวิธี เป็นกลวิธีการแปลของสุพรรณิ ปิ่นมณี [6] 8 กลวิธี และกลวิธีการแปลอุบัติใหม่ 1 กลวิธี โดยกลวิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การเติม ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ระเบียบโครงสร้างภาษาไทย และภาษาอังกฤษแตกต่างกัน จึงต้องมีการเติมคำ กลุ่มคำ หรืออนุประโยคเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ด้านไวยากรณ์ และด้านความหมาย ส่วนกลวิธีการใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน เป็นกลวิธีที่พบน้อยที่สุด อาจเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า แม้ภาษาไทยมีการใช้คำที่รุ่มรวย แต่ในตัวบทภาษาไทยเชิงธุรกิจ มีการคัดสรรคำที่เป็นทางการ และเหมาะสมกับบริบทเฉพาะทางธุรกิจ จึงไม่ค่อยปรากฏการใช้คำหลากหลายเพื่อสื่อความหมายเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่ากลวิธีการแปลที่พบน้อย คือ กลวิธีที่ไม่มีความสำคัญ กลวิธีการแปลทุกกลวิธีมีความสำคัญเทียบเท่ากันหมด ในแง่ของการใช้ประโยชน์เพื่อถ่ายทอดความหมาย แต่อาจพบมากหรือน้อยตามแต่ประเภทของตัวบท และวัตถุประสงค์ของการแปลเป็นหลัก ในส่วนถัดไป จะสรุปและอภิปรายผลกลวิธีการแปลแต่ละกลวิธี ดังนี้

1) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ เป็นกลวิธีการแปลที่พบบ่อยลำดับที่ 5 ใช้ในการทับศัพท์วิสามานยนาม เช่น ชื่อบุคคล สถานที่ หรือสถานประกอบการ ทั้งนี้ พบว่าการทับศัพท์ชื่อเหล่านั้น มิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงซึ่งบัญญัติโดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา [9] เสียทั้งหมด การทับศัพท์ที่ใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการทับศัพท์ชื่ออำเภอและจังหวัด เช่น “นครราชสีมา” แปลเป็น “Nakhon Ratchasima” ส่วนการทับศัพท์ชื่อบุคคล ไม่นิยมใช้หลักเกณฑ์นี้ แต่จะใช้คำทับศัพท์ที่เคยใช้มาก่อนหน้า กล่าวคือ หากชื่อดังกล่าวเคยมีการถอดอักษรมาอย่างไร ก็จะคงรูปแบบเดิมเช่นนั้น เช่น การถอดอักษรชื่อของปลัดกระทรวงพาณิชย์ “นางศรีรัตน์ รัษฐปานะ” ซึ่งแปลเป็น “Mrs. Srirat Rastapana” การแปลชื่อนี้ไม่ได้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การถอดอักษรแบบถ่ายเสียงแต่อย่างใด แต่เมื่อค้นหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พบว่า มีการถอดอักษรเป็น “Mrs. Srirat Rastapana” มาก่อน และมีการใช้มายาวนานและสม่ำเสมอ กระนั้น มิได้หมายความว่า การถอดอักษรดังกล่าวเป็นวิธีการที่ผิด แต่อาจอธิบายได้ว่า การถอดตัวอักษรไทยเป็นอักษรโรมันบางครั้งยึดรูปเขียน (transliteration) มากกว่ายึด

เสียง (transcription) การยืมรูปเขียนด้วยการแทนตัวอักษรอย่างตรงตัวมีข้อดี คือ ทำให้ทราบที่มาของคำ ๆ นั้นว่ามี การสะกดคำในภาษาไทยอย่างไร และช่วยให้ถอดอักษรกลับไปยังคำเดิมได้ [12] ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ในการแปล ชื่อบุคคล ผู้แปลอาจต้องตรวจทานกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ก่อนว่า ชื่อที่แปล มีการถอดอักษรไว้อย่างไร และหากพิจารณา แล้วว่ารูปแบบการถอดอักษรของชื่อดังกล่าวใช้กันจริงในวงกว้าง และติดตลาดมากกว่า ก็ควรเลือกใช้การถอดอักษร รูปแบบนั้น

2) การใช้คำหนึ่งคำที่มีหลายความหมายให้เลือก เป็นกลวิธีการแปลที่พบบ่อยลำดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แม้การแปลเชิงธุรกิจเน้นความถูกต้องของสารจากต้นฉบับที่ถ่ายทอดไปยังภาษาแปล ไม่เน้นความสละสลวยของภาษา มากนัก แต่ถ้าใช้คำซ้ำ ๆ ตลอดเนื้อเรื่อง งานแปลจะดูไม่ประณีต ผู้แปลจึงควรมีความรู้ด้านคำศัพท์ ใช้คำได้ หลากหลาย ละเอียดอ่อนในการเลือกแปลคำที่มีหลายความหมายให้เลือก เพราะคำบางคำที่ดูเหมือนจะมีความหมาย คล้ายกัน อาจมีความหมายที่แตกต่างกันเล็กน้อย ใช้ได้เฉพาะบริบท หรืออาจมีเรื่องไวยากรณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับ ตัวอย่างเช่น คำว่า “เพิ่ม” หากแปลเป็น “raise” ซึ่งเป็นสรรพนามกริยา จำต้องมีกรรมตามหลังคำกริยานั้น แต่หากเลือก แปลเป็น “increase” จะเป็นได้ทั้งสรรพนามกริยาและอกรรมกริยา มีกรรมหรือไม่มีกรรมมารองรับก็ได้ ผู้แปลจึงควร พิจารณาถึงความเหมาะสมและความถูกต้องตามระเบียบของภาษาแปลเป็นรายกรณีไป

3) การใช้คำหลายคำที่มีความหมายเดียวกัน เป็นกลวิธีการแปลที่พบบ่อยลำดับที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า ภาษาไทยใช้สรรพนามแตกต่างกัน เพื่อสื่อความหมายเดียวกัน แต่เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษ จะใช้คำศัพท์เพียงคำเดียว สิ่งนี้อาจอธิบายได้ว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จึงเป็นเครื่องสะท้อนวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี Foley [13] กล่าวว่า วัฒนธรรมไทยเกี่ยวข้องกับค่านิยมการจัดลำดับชั้นในสังคม การใช้คำในภาษาจึงหลากหลาย แตกต่าง ตามสถานการณ์ กาลเทศะ และบริบททางสังคม เช่น ในเรื่องอายุ เพศ ลำดับอาวุโส และสถานะทางสังคม แต่ ภาษาอังกฤษสะท้อนวัฒนธรรมคุณค่าของความเท่าเทียม การใช้คำจึงไม่มีการแบ่งแยกตามบริบททางสังคมดังที่ ปรากฏในภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ ผู้แปลจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมที่สะท้อนในตัวภาษา เพื่อปรับใช้ ในการแปลได้อย่างเหมาะสม

4) การเติม เป็นกลวิธีการแปลที่พบบ่อยลำดับที่ 1 กลวิธีการเติมที่ปรากฏ มีวัตถุประสงค์การใช้ 3 ประการ ประการแรก เพื่อความสมบูรณ์ทางไวยากรณ์ ประการที่สอง เพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น และประการที่สาม เพื่อแสดง ความเชื่อมโยงระหว่างประโยค โดยกลวิธีการเติมเพื่อความสมบูรณ์ทางไวยากรณ์มีวัตถุประสงค์ด้านไวยากรณ์เป็น หลัก สืบเนื่องจากไวยากรณ์ต้นฉบับภาษาไทยและฉบับแปลภาษาอังกฤษมีความแตกต่างกันมาก [14] เพราะเป็น ภาษาคนละสายตระกูลกัน [10] ด้วยเหตุนี้ จึงมีการใช้กลวิธีการเติมเพื่อความสมบูรณ์ทางไวยากรณ์ในประโยคภาษา แปลทุกประโยค ส่วนการเติมเพื่อให้ความหมายชัดเจนขึ้น และการเติมเพื่อแสดงความเชื่อมโยงระหว่างประโยค มุ่งเน้น ไปที่ความหมาย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายจากต้นฉบับให้มากที่สุด สิ่งนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า การแปลตัวบทเชิงธุรกิจเป็นการแปลแบบรักษาความหมายและยึดความเป็นธรรมชาติของภาษาแปลเป็นสำคัญ [3]

5) การตัด เป็นกลวิธีการที่พบบ่อยลำดับที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลวิธีการเติมและกลวิธีการตัดพบว่า มีการใช้การตัดน้อยกว่าการเติม สันนิษฐานว่า ธรรมชาติของภาษาไทยเชิงธุรกิจมีความกระชับอยู่แล้ว ไม่ใช่คำซ้ำหรือ คำฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจจึงไม่ต้องตัดคำออกมากนัก เพียงแค่พยายามเลือกคำที่สื่อ ความหมายเทียบเคียงต้นฉบับให้ได้มากที่สุด และเหมาะสมกับบริบทเชิงธุรกิจ จากการเปรียบเทียบภาษาต้นฉบับ และภาษาแปลที่ใช้กลวิธีการตัดคำพบว่า น้ำหนักความหมายของฉบับแปลมิได้ลดลงจากต้นฉบับแต่อย่างใด สิ่งนี้ ชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะประการหนึ่งของผู้แปลตัวบทเชิงธุรกิจ คือ ต้องรู้ว่าเมื่อใดควรตัดคำ กลุ่มคำ หรือข้อความจาก ต้นฉบับ และการตัดนั้นต้องไม่กระทบน้ำหนักความหมายของทั้งสองภาษา

6) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 8 พบในการแปลคำหรือวลี ที่เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมหรือบริบทเฉพาะของไทย เช่น การแปล “คุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย” ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่หยั่งรากลึกยาวนานในวัฒนธรรมไทย คุณพระศรีรัตนตรัย ประกอบด้วย

คุณแห่งพระพุทธ คุณแห่งพระธรรม และคุณแห่งพระสงฆ์รวมกัน โดยแปลเป็น “the Triple Gem” เพื่อสื่อความหมายดังกล่าวได้ [15] แต่ผู้แปลตัวบทรายงานประจำปีด้านธุรกิจที่นำมาศึกษา เลือกใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ โดยแปลเป็น “the Buddhist Virtue” เพื่อมิให้ผู้อ่านที่ไม่เข้าใจบริบทเหล่านี้เกิดความสับสน ผลการวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการตัดสินใจและวิจารณ์งานของผู้แปล [11, 16]

7) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 7 ตัวอย่างเช่น แปล “ทองม้วน” เป็น “roll biscuit” นอกจากนี้ ยังพบในรูปแบบการใช้ปีศาจ โดยเปลี่ยนปีศาจศักราชในต้นฉบับภาษาไทยให้เป็นปีศาจศักราชในฉบับแปลภาษาอังกฤษ อาจเนื่องด้วยผู้แปลพิจารณาแล้วว่า ผู้อ่านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายจะเป็นคนต่างชาติมากกว่าคนไทย จึงต้องเปลี่ยนให้เป็นปีศาจศักราชซึ่งเป็นปีศาจสากล เพื่อเอื้อต่อบริบทและความเข้าใจของผู้อ่าน ส่วนการใช้ปีศาจในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ของไทย ภาษาแปลยังคงปีศาจศักราชไว้ อาจเป็นเพราะเอกสารราชการเหล่านี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบริบทไทยโดยตรง จึงต้องคงบริบทของความเป็นไทยไว้ แต่กระนั้น ยังมีการแปลงเป็นปีศาจศักราชไว้ในวงเล็บหลังปีศาจศักราช เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านที่มีเชื้อชาติไทย ผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกประการ คือ การใช้สกุลเงินในรายงานประจำปีด้านธุรกิจ ฉบับแปลภาษาอังกฤษ ไม่มีการเปลี่ยนสกุลเงินจากภาษาต้นฉบับเป็นสกุลเงินที่ใช้ในภาษาปลายทาง กล่าวคือ ต้นฉบับกล่าวถึงสกุลเงินบาท (baht) และยังคงใช้สกุลเงินดังกล่าวในฉบับแปล ไม่มีการเปลี่ยนให้เป็นสกุลเงินดอลลาร์ (dollar) หรือปอนด์ (pound) ที่ใช้ในวัฒนธรรมหลักของภาษาอังกฤษแต่อย่างใด ในกรณีนี้ อาจเป็นไปได้ว่า ค่าเงินมีความเป็นพลวัต ผันผวนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลก จึงจำเป็นต้องคงสกุลเงินเดิมไว้เพื่อรักษาความหมายของต้นฉบับ

8) การปรับโครงสร้างใหม่ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 3 การปรับโครงสร้างใหม่ปรากฏทั้งในระดับวลี และระดับประโยค สิ่งที่ยืนยันชัดเจนนี้อีกครั้งว่า การแปลเชิงธุรกิจเป็นการแปลแบบยึดความหมายและความเป็นธรรมชาติของภาษาแปล [3] นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างใหม่ในรูปแบบการเรียงคำขยายในภาษาอังกฤษ แม้จะมีหลักการแปลชี้แนะแนวทางว่าควรต้องแปลอย่างไร แต่หลักดังกล่าวมิได้ตายตัวเสมอไป เพราะต้องพิจารณาการใช้งานจริงของคำแปลนั้น ๆ ในภาษาแปลประกอบด้วย เช่น “การเติบโตอย่างยั่งยืนทางธุรกิจ” ถ้าแปลด้วยการใช้ระเบียบภาษาปลายทาง จะแปลได้ว่า “business sustainable growth” แต่ฉบับแปลที่ศึกษาในครั้งนี้ เลือกแปลเป็น “sustainable business growth” เมื่อตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ พบว่า วลีในฉบับแปลเป็นวลีที่ใช้จริงในภาษาอังกฤษ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นนัยยะ 2 ประการ ประการแรก คือ การแปลที่ต้องใช้การเรียงลำดับคำขยายในบางครั้งควรยึดการใช้งานจริงของคำแปลเป็นหลัก มากกว่าที่จะยึดหลักการแปลให้ตรงตามระเบียบไวยากรณ์ของภาษาแปล ประการที่สอง คือ ผู้แปลควรเป็นผู้ที่รักการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบทเชิงธุรกิจ จนรอบรู้เรื่องการใช้คำศัพท์ที่ใช้จริงในภาษาต้นฉบับและภาษาแปล และรู้จักการใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อตรวจสอบการใช้งานของคำแปลเหล่านั้น

9) การคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศ เป็นกลวิธีที่พบบ่อยลำดับที่ 6 จากการศึกษาพบว่า มีการใช้ทั้งอัญประกาศเดี่ยวและอัญประกาศคู่ เพื่อคลุมเนื้อความที่ต้องการเน้นย้ำความสำคัญ การใช้อัญประกาศคู่ จะใช้ใน 2 กรณีหลัก กรณีแรกเพื่อคลุมส่วนที่เป็นการยกคำพูดของบุคคลอื่นมากล่าวถึง กรณีที่สอง เพื่อคลุมเนื้อความสำคัญให้เห็นเด่นชัดขึ้น ส่วนการใช้เครื่องหมายอัญประกาศเดี่ยว จะใช้เพื่อเน้นย้ำส่วนที่สำคัญเท่านั้น จากฉบับแปลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่า อัญประกาศเดี่ยวและอัญประกาศคู่จะใช้เพื่อคลุมเนื้อความที่สำคัญ บางครั้งในประโยคเดียวกัน อาจใช้อัญประกาศเดี่ยวและอัญประกาศคู่ร่วมกัน เมื่อเทียบเคียงความหมายและน้ำหนักของความหมายในกรณีนี้ ปรากฏว่า เนื้อความในอัญประกาศคู่ จะสื่อความหมายที่ต้องการเน้นย้ำมากกว่าเนื้อความในอัญประกาศเดี่ยว จึงพออนุมานได้ว่า อัญประกาศคู่จะใช้เน้นเนื้อความที่สำคัญกว่าเนื้อความในอัญประกาศเดี่ยว นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบการถ่ายโอนเครื่องหมายอัญประกาศจากต้นฉบับไปยังฉบับแปล 3 รูปแบบ คือ การคง เพิ่มหรือละอัญประกาศ จากการศึกษาพบว่า การคงอัญประกาศในต้นฉบับไว้ในฉบับแปล ทำให้น้ำหนักของความหมายมีความเทียบเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ในบางครั้ง แม้ต้นฉบับไม่มีการใช้อัญประกาศ แต่ผู้แปลได้เพิ่มเครื่องหมายดังกล่าวลงในฉบับแปล

เพื่อเน้นย้ำความสำคัญของเนื้อความนั้น ๆ ในบางกรณี มีการตัดอัญประกาศจากต้นฉบับทิ้ง เมื่อพิจารณาแล้วว่าเนื้อความนั้นมิได้มีความสำคัญโดดเด่นจากเนื้อความอื่น ๆ หรือเคยมีการกล่าวถึงและเน้นย้ำมาก่อนหน้าแล้ว การกล่าวถึงครั้งต่อไปจึงเป็นการกล่าวอย่างกว้าง ๆ มิได้ใช้อัญประกาศเพื่อเน้นย้ำอีกครั้งแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ จึงมีอาจจะบุเป็นกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัวว่า จะต้องคง เพิ่ม หรือละอัญประกาศกับเนื้อความตรงส่วนใดบ้าง ผู้แปลต้องอาศัยการตีความน้ำหนักของความหมาย ใช้วิจารณ์ญาณตัดสินใจด้วยตนเอง สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า การแปลเชิงธุรกิจ ไม่ใช่การตีความตัวอักษรแบบต้นฉบับเท่านั้น แต่ต้องตีความน้ำหนักของการสื่อความหมายร่วมด้วย จึงจะนำไปสู่การใช้ อัญประกาศได้อย่างเหมาะสม และสื่อสารความหมายได้ตรงตามต้นฉบับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. งานวิจัยครั้งนี้ พบกลวิธีการแปลเชิงธุรกิจจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษหลากหลายกลวิธี ผู้สอนการแปลเชิงธุรกิจอาจสอดแทรกกลวิธีเหล่านี้ในเนื้อหาที่สอน และฝึกให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ อย่างไรก็ตาม ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าต้องใช้กลวิธีนั้นหรือกลวิธีนี้ทุกครั้งไป เพราะกลวิธีต่าง ๆ มีไว้เพื่อเป็นแนวทางเท่านั้น ดังที่สุพรรณ ปิ่นมณี [16] กล่าวว่า ผู้แปลต้องใช้วิจารณ์ญาณตัดสินใจเองว่า ควรแปลแนวทางไหน หรือใช้กลวิธีใด ผู้สอนจึงควรฝึกการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ (critical thinking) ในบริบทการแปลให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนฝึกใช้กลวิธีการแปลต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนให้เหตุผลว่า ทำไมจึงเลือกใช้กลวิธีนั้น แทนที่จะใช้กลวิธีอื่น ด้วยการถามคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนในชั้นเรียนรวมถึงผู้สอนได้อภิปรายร่วมกัน การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผล (reasoning) ชี้แจงถึงเหตุผลที่ใช้ (justification) โดยพิจารณาสมมุติฐานของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม และประเมินความน่าจะเป็นในการตัดสินใจของตนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ เช่นนี้แล้ว การแปลเชิงธุรกิจจะเป็นการเรียนรู้อย่างรุก (active learning) ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (student-centeredness) ผู้สอนเองอาจได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนี้เช่นกัน ผู้สอนในฐานะผู้เรียนร่วม (co-learner) อาจได้เรียนรู้แง่มุมใหม่ ๆ ด้านการแปล หรือได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2. งานวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีด้านธุรกิจเพียงอย่างเดียว งานวิจัยในอนาคต อาจใช้การสัมภาษณ์ผู้แปลรายงานดังกล่าวร่วมด้วย เพราะอาจจะได้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะหลักพิจารณาในการเลือกใช้กลวิธีการแปลแต่ละกลวิธี และอาจเพิ่มการสะท้อนอัตวิสัยของผู้วิจัย (reflexivity) ด้วยวิธีจดบันทึกการสะท้อนความคิดและความรู้สึก (reflective writing) ในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยรู้เท่าทันอัตวิสัยของตน และทำวิจัยอย่างระมัดระวังมากขึ้น การสะท้อนอัตวิสัยของผู้วิจัยนี้ ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ (trustworthiness) ให้การวิจัยเชิงคุณภาพได้ [17]

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากโครงการวิจัยเงินรายได้ มหาวิทยาลัยทักษิณ กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ประเภททุนวิจัยพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชณิศกร เพ็ชรวัฒนา. (2559). การแปลของไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารการแปลและการล่าม*, 1(1), 16-49.
- [2] อังคณา ทองพูน พัฒนศร. (2555). *การแปลเชิงธุรกิจเบื้องต้น*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [3] สัตยฉวี สายบัว. (2533). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] สุตจิต ภิญโญยิ่ง. (2559). การแปลวรรณกรรมไทยประเภทร้อยกรองเป็นภาษาอังกฤษ. *วารสารการแปลและการล่าม*, 1(1), 107-152.
- [5] Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- [6] สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2555). *แปลผิด แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [7] Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37-46.
- [8] Landis, J. R., and Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159-174.
- [9] สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). *หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง*. สืบค้นจาก <http://www.jdat.org/dentaljournal/sites/default/files/หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน%20ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.pdf>
- [10] ทิพา เทพอัครพงศ์. (2544). *การแปลเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] วรรณมา แสงอร่ามเรือง. (2563). *ทฤษฎีและหลักการแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [12] ดาเรศ บันเทิงจิตร. (2546). *การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน*. สืบค้นจาก http://www.dss.go.th/images/starticle/sti_11_2544_romanization.pdf
- [13] Foley, J. A. (2005). English in... Thailand. *RELC Journal*, 36(2), 223-234.
- [14] ปรีมา มัลลิกะมาส. (2553). *การแปลกับการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [15] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม ภาคไทย-อังกฤษ และอังกฤษ-ไทย (พิมพ์ครั้งที่ 34)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- [16] สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2554). *การแปลขั้นสูง (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [17] Finlay, L. (2002). "Outing" the researcher: The provenance, process, and practice of reflexivity. *Qualitative Health Research*, 12(4), 531-545.